

Zbirka pjesama i ilustracija " Što sve" Nikoline Manojlović Vračar

Dunder, Paula

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:225432>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-04**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

PAULA DUNĐER
ZAVRŠNI RAD

ZBIRKA PJESAMA I ILUSTRACIJA
"ŠTO SVE" NIKOLINE MANOJLOVIĆ
VRAČAR

Zagreb, rujan 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(ZAGREB)

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Paula Dunder

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Zbirka pjesama i ilustracija "Što sve" Nikoline Manojlović Vračar

MENTOR: prof.dr.sc. Diana Zalar

Zagreb, rujan 2019.

SADRŽAJ

• Uvod.....	1
• Značajke hrvatske dječje poezije.....	1
• Dijalekt i sleng.....	4
• Poezija.....	6
• Znanost o čitanju.....	8
• Unutarnji preduvjeti za razvoj čitanja.....	9
• Vanjski preduvjeti za razvoj čitanja.....	9
• Motivacija za čitanje.....	10
• Razumijevanje pri čitanju.....	12
• Nikolina Manojlović Vračar- život i stvaralaštvo.....	13
• Koncepcija zbirke.....	14
• Poglavlja.....	14
• Doživljaj zbirke.....	15
• Dječji doživljaj zbirke.....	16
• Glagoli kao teme pjesama.....	17
• Jezik i stil, forma i ritam.....	18
• Rima i zvučnost.....	19
• Stih i strofa.....	21
• Ritam.....	23
• Stilska izražajna sredstva.....	23
• Pjesničke slike.....	27
• Ilustracije.....	29
• Zaključak.....	33
• Literatura.....	34
• Prilozi i dodatci.....	35

Zbirka pjesama i ilustracija "Što sve" Nikoline Manojlović Vračar

SAŽETAK

Ovaj rad obrađuje Zbirku pjesama i ilustracija "Što sve", Nikoline Manojlović Vračar. Prije same razrade Zbirke "Što sve", rad govori o vremenu i području kojem pripada sama Zbirka, njenom nastanku i podjeli. Osim toga, razrađuje se poezija, naglašavajući najnoviju podjelu dječje poezije i poezije za mlade, poezija općenito, njezin nastanak i nastanak dječje poezije kojoj također pripada Zbirka pjesama. Osim poezije, rad govori o dijalektu i slengu, konkretno o kolokvijalizmu, bazirajući se na jezik, stil i dijalekt kojim je pisana Zbirka. Nadalje, opisuje se razumijevanje samog čitanja te odakle odraslima i djeci motivacija za čitanje radova (pa tako i zbirki pjesama) i koja je važnost čitanja djeci. Nakon toga rad kreće na razradu Zbirke Pjesama prvo se bazirajući na lik i djelo autorice Zbirke-Nikoline Manojlović Vračar, a zatim o koncepciji Zbirke, podjelom, njezinom glavnom tematikom, odnosno glagolima koji prožimaju cijelu Zbirku, doživljaju Zbirke i njezinoj namijenjenosti djeci. Oprimjeruje se raznolikost rime, način stihovanja i stvaranja ritma. Osim toga, razrađuju se i pjesničke slike kao i stilske figure uz mnogobrojne primjere i citate. Na samom kraju, rad se dotiče i ilustracija Zbirke koje je oslikala sama autorica, priloženo je nekoliko primjera te je objašnjeno što su ilustracije, gdje ih se može pronaći te kakve su. U radu je obrađen i način na koji se ilustracije autorice uklapaju u priču same Zbirke.

Ključne riječi: dječja poezija, glagoli, ilustracije, Nikolina Manojlović Vračar

The Collection of Songs and Illustrations "What's All", Nikoline Manojlović Vračar.

SUMMARY

This paper is based on the Collection of Songs and Illustrations "What's All", by Nikolina Manojlović Vračar. Before the very elaboration of the collection "What All", the paper explains the time and the area in which the collection belongs, its origin and division. In addition, poetry is elaborated, highlighting the latest division of poetry and poetry for children, poetry in general, its emergence and the emergence of children's poetry, in which the Collection of Songs belongs as well. In addition to poetry, the paper deals with dialect and slang, specifically about colloquialism, based on language, style and dialect in which the Collection is written. Furthermore, the paper turns to the understanding of reading itself and the source of children's and adults' motivation to read literature works (e. g. the Collection of Songs) and also, the importance of reading to children. After that, the work proceeds to the elaboration of the Collection of Songs, first based on the life and work of the author of the Collection- Nikolina Manojlović Vračar, and then on the concept of the Collection, the division, its main theme, i. e. the verbs that pervade the whole Collection, experience the Collection and its purpose to children. The text of the Collection is elaborated according to the rhyme, the verse, and the strings, and their rules, and, in this way, gives a comparable number of examples. In addition, poetic images and stylistic figures are also elaborated with numerous examples and quotes. At the very end of the paper, the illustrations of the Collection, which were designed by the author herself, are enclosed with a few examples illustrating the illustrations, where they can be found, and how they fit into the story of the Collection itself.

Key words: poetry for children, verbs, illustrations, Nikolina Manojlović Vračar

- UVOD

Ovaj rad bavi se tematikom hrvatske dječje književnosti koja formalno započinje 1850. godine knjižicom Ivana Filipovića pod nazivom "Mali tobolac raznog cvjetja za dobru i pomniju mladež". Započevši naizgled davno, traje tek stoljeće i pol, a da bi se razvila u ono što je danas, prolazila je kroz mnoge zapreke. Borba da se stvore uvjeti za njezin razvoj; stvaranje i razjašnjavanje njezinih osnovnih pojmova, oslobađanje od pedagogije te, naposljetku, stvaranje čitateljske publike i hvatanje koraka sa svjetskom književnošću, dovela je hrvatsku dječju književnost do onog što je danas. Ovaj rad se specifičnije bavi suvremenom hrvatskom dječjom književnosti, a poseban naglasak stavlja se na specifičnu autoricu i specifičnu zbirku pjesama.

Zbirka pjesama "Što sve" zbirka je glagola za djecu koju je sama i ilustrirala. Ovaj rad bavit će se pobliže analizom pjesama, glagolima koji tematiziraju svaku od njih, pokazujući nam kako jedan isti glagol može prikazati mnogobrojne različite radnje. Ističe se šaljiv i zanimljiv način autoričinog korištenja glagola ne bi li ih približila djeci, životnim i njima iskustvenim načinom gdje si puno lakše mogu predočiti značenje napisanog teksta i lakše usvojiti riječi kao takve za daljnju životnu upotrebu te zašto se koriste i na koji način se spominju. Prikazat će se i opisati ilustracije koje prate svaku pjesmu, približavaju nam vizualno svaki glagol na osebujan i prilično apstraktan, ali ujedno i jednostavan način. Govorit će se o rimi koja nas prati iz stiha u stih i tako vezuje čitavu zbirku, lirskim izražajnim sredstvima koja prožimaju stihove ove zbirke, stihu, strofi, pjesničkim slikama i ponešto općenito o poeziji i zašto uopće čitamo i kako razumijevamo pročitani tekst, s naglaskom na dječje shvaćanje i motivaciju za čitanje.

- ZNAČAJKE HRVATSKE DJEČJE POEZIJE

U dječjoj poeziji pojavljuje se niz motiva, metafore, ritam, zvukovi, onomatopeje. Motivi se razlikuju od pjesme do pjesme te će nekima motivi prirode biti bliži dok će drugima motivi grada biti bliži. "Izbor motiva u dječjoj je poeziji nepromjenjivo vezan za promjenjiv ambijent u kojem dijete živi." (Crnković i Težak, 2002). "Možda bi se njime mogla donekle tumačiti i razlika između stare i novije dječje poezije i pokazati koliko je zbir motiva dječje poezije sužen u odnosu na tzv. veliku književnost." (Crnković i Težak, 2002).

Govoreći o razlici između tradicionalne i suvremene dječje poezije, kao glavno razlikovno obilježje navodimo oblik pjesme. Staru poeziju obilježava čvrsta forma sa strogom pravilnošću metra i rime, dok je u modernoj poeziji forma znatno slobodnija. Rima je i dalje ostala važna i neizostavan dio pjesama. Iako je suvremena poezija postala dosta slobodnija, to ne znači da imamo slobodan stih, ali duljina stiha sada znatno varira. Zbog neujednačenosti metra u suvremenoj poeziji, ritam je postao življi i slobodniji te je mnogo bliži svakodnevnom govoru. Zbog uspostavljanja pravilnog metra i ritma u staroj poeziji, pjesme su bile sklonije inverzijama dok u suvremenoj poeziji zbog odskakanja od stroge forme i pravilnosti, pjesme su bliske jeziku djeteta. "Stari pjesnici su njegovali narativnu strukturu pjesme, tj. pjesme su najčešće bile male priče u stihovima pa je epski karakter često bio naglašeniji od lirskoga." (Težak, 2006) U suvremenoj poeziji stavlja se na veću važnost ugođaj pjesme, igre riječima i nonsens te su iz tog razloga pjesme suvremene poezije bliže lirici iako narativnost nije u potpunosti iščezla.

"Još je jedna promjena u modernoj poeziji – otklon od didakticizma kojemu je stara poezija bila vrlo sklona, zbog čega se često ističe da je stara dječja poezija bila primijenjena pedagogija." (Težak, 2006)

Ta komponenta obilježava uopće modernosti u dječjoj književnosti jer je prisutna i u prozi i u poeziji kao nov poetički stav. (Težak, 2006)

Iako postoje mnoge nedoumice i kontradikcije u mišljenju o važnosti dječje poezije, ona je zaživjela već više od stoljeća u knjigama i časopisima, kako u Hrvatskoj, tako i u svijetu. Mišljenja o dječjoj književnosti variraju od sporedne „paraliterature“ do glorifikacije te vrste književnosti. I. Zalar (2008) kaže da postoje oštre suprotnosti između tradicije i suvremene poezije. Tradicionalna poezija bila je opterećena moraliziranjem i dogmatičnom pedagogijom, pretvarala se u poruke i pouke djeci, dok je suvremeno pjesništvo slobodno, maštovito, neopterećeno kako u idejama i temama tako i u jeziku, stilu i obliku.

"...suvremenu poeziju najbolje definiraju riječi dezorijentiranje, rastavljanje svakodnevnog, izgubljeni red, nekoherentnost, fragmentiranost, razgrađivanje, stil nizanja, nepoetizirana poezija, bljesci uništenja, britke slike, gruba neočekivanost, dislociranje, astigmatičan čin gledanja, udaljavanje..." (Friedrich, 1970; prema Zalar, 1991)

Danojlić (1976) također priča o dječjoj poeziji i osvjetljava mišljenje o njoj nakon sumornog H.Fridrcha (1970; prema I.Zalar, 1991) te ju uspoređuje sa modernom poezijom. On kaže da je dječja poezija otvorena, brbljava, prepuna opisivanja te da se rado vezuje za predmete i bića, humoristički je intonirana i jednostavna. Postoje značajne razlike u shvaćanju dječje poezije, različiti autori i kritičari drugačije gledaju na isti tekst tako da se te razlike očituju u tri pristupa. Prvi je pristup shvaćanje da je dječja poezija dio sveukupne poezije te da su glavni motivi dječji svijet i djetetu bliska ostvarenja, kao npr. obiteljski dom, sanjarenja, lektire, prva ljubavna treperenja i razočaranja i sl. Ta se poezija javlja u različitim oblicima ovisno o dobnoj namjeni pa to mogu biti uspavanke, nonsensne pjesme ili pak složene strukture. U prvom pristupu važno je naglasiti da autori postavljaju granicu sezanja dječje poezije i stavljaju veliku važnost na dječju dob. Drugi pristup shvaćanja dječje poezije govori da su dječje pjesme sve pjesme koje su pristupačne djeci. U ovom pristupu struktura stiha, motivi, poetski izrazi i namjene nisu bitne, već je važnost na uživanju u tekstu, što znači da to može biti bilo koja pjesma koju dijete smatra zanimljivom. I. Zalar (1991) tvrdi da tako djetetu možemo ponuditi i Shakespeareovog Hamleta i uvrstiti ga u dječje igrokaze jer jednostavnost i jasan izraz ne mogu i ne smiju biti jedini kriteriji za dječju poeziju već moramo gledati i širi kontekst i metaforičnost konteksta. Treći pristup temelji se na teoriji da je dječja pjesma specifičan pogled na svijet koji se ne obraća djeci niti iscrpljuje reminiscenciju na vlastito djetinjstvo, već je jedan stupanj osjećajnosti koji se opire artistskoj krajnosti. Danojlić (1976) kaže da je to pjesma koja ne sudjeluje u našim pitanjima niti zabudama, pjesma koja je sklona besmislici objektivnog svijeta i udaljava se od svake subjektivnosti. U ovaj (treći) pristup svrstala bih i zbirku "Što sve" Nikoline Manojlović Vračar. Autorica ni u jednom trenutku, ni u jednoj pjesmi ne unosi sebe, ne unosi slike i sjećanja iz vlastitog djetinjstva, ne opisuje osobne događaje. Ostaje objektivna i jednostavna, shvaćajući da piše djeci, piše o njima bliskim motivima i njima bliskim događajima, dakle pristupačna je i drži se jednostavnosti pisanja i poimanja svijeta djeteta kao i dječjeg poimanja svijeta. To je taj stupanj osjećajnosti kojeg ima za dijete kao i razumijevanja.

"...dječja poezija u svom totalitetu nosi attribute djetinjstva, u najširem smislu riječi, i traži odjek ponajprije u djetetu. Njezina elementarnost, jednostavnost i naivnost privlače katkada čovjeka suvremenog društva slično kao crtani film, kao naivno slikarstvo ili strip-pružajući jedinstvenu i cjelovitu sliku svijeta koji inače izgleda kao hrpa komadića u koju se razbilo ogledalo." (I. Zalar, 1991)

Zbirka "Što sve" pripada suvremenoj dječjoj poeziji, jer oplemenjuje, lagana je i pitka, tjera na promišljanje, na nesvjesnoj razini oplemenjuje vokabular, ličnost, gradi širinu, odnosno radi sve ono što radi suvremena dječja pjesma po svojoj strukturiranosti gdje nema direktne poruke niti podučavanja. Upravo to je i poanta suvremene dječje poezije, odnosno njezina najznačajnija crta, a to je depedagogizacija.

"To osjećanje djetinjstva i njegova stalna prisutnost i jest ona zlatna nit koja povezuje stariju poeziju sa suvremenom – uza sve suprotnosti – u jednostavnu cjelinu. Jedna je bila potrebna i razumljiva u određenom vremenu da bi se kasnije mogla roditi druga." (I. Zalar, 1991)

- DIJALEKT I SLENG

Leksik možemo podijeliti i na temelju funkcionalnih stilova (i podstilova). U hrvatskoj jeziku razlikujemo pet funkcionalnih stilova:

- književno-umjetnički;
- publicistički (novinarski);
- znanstveni;
- administrativni;
- razgovorni;

Ovdje se posebno ističe razgovorni stil jer vuče paralelu s temom o kojoj se piše, a primjeri će biti prikazani kasnije u tekstu. Razgovorni stil je stil svakodnevnice komunikacije, često popraćen mimikama i gestama. Koristi mnogo kolokvijalizama, žargonizama i poštapalica. Također, uvijek je u skladu s vremenom u kojem se koristi, ali je zato često i nepotpun i sklon improvizacijama. Odlikuje se kao spontan, nepripremljen, jednostavan, opušten i neslužben. Iako često govoren stil, koristi se i pisano, u književnosti, danas sve više u suvremenoj književnosti, posebice za djecu i mlade. Kada se koristi u književnosti, autori često njime žele prikazati određenu skupinu ljudi ili jednog lika koji se razlikuje od drugih, odnosno to često označava generaciju kao npr. adolescente, nekoga nižeg obrazovanja, regionalni identitet, subkulturu i sl. Osim u književnosti, kao pisani oblik, često se koristi u elektroničkoj pošti, pisanim porukama, osobnim bilješkama, na društvenim mrežama,

forumima i dr. "Razgovorni stil, kao i svi stilovi, ima svoje zakonitosti." (Silić, 2006)
"Njegove su značajke nepripremljenost, neslužbenost i jednostavnost te neposredna komunikacija, najčešće u dijalogu." (Tončić, 2015; prema Silić i Pranjković, 2007)

"Za razgovorni se funkcionalni stil standardnoga jezika kaže da se rijetko ostvaruje i rijetko čuje te da najčešće sklizne u razgovorni (supstandardni) jezik, kojemu su svojstvena svakovrsna kršenja standardne norme na svim jezičnim razinama – premda tu, zapravo, nije posrijedi nikakvo kršenje. Obilježja prema kojima se razlikuje od standardnoga jezika zapravo su njegova obilježja, a ona se jednostavno počesto ne poklapaju sa standardnojezičnima." (Ćužić, 2016)

Pojedini stil obilježen je posebnim skupinama leksika koji su samo ili većinom njemu svojstveni. Tako su razgovornom stil svojstveni kolokvijalizmi, žargonizmi i vulgarizmi (riječi koje nisu prikladne pristojnom izražavanju). Kolokvijalizmi su riječi i oblici koji nastaju u spontanom govoru, nekad zbog nedostatka vokabulara improvizacijom, ne prate gramatička niti pravopisna odnosno pravogovorna pravila, primjerice : burazer, vešmašina, pasoš i sl.

"Gore spomenutim specifičnostima leksika kolokvijalnog jezika obično se pridodaju još i antropocentrizam i konkretnost (Katnić-Bakaršić, 2007), što je u vezi s dominacijom konkretnih imenica (Katnić-Bakaršić, 2007), viša frekventnost glagola naspram imenica u odnosu na formalnije tipove diskursa (Katnić-Bakaršić, 2007), pa hipokoristika, deminutiva i augmentativa." Korištenje deminutiva u ovom slučaju često znači želja da se naruga ili se koriste kao pogrđni nazivi ali mogu biti i korišteni za riječi kojima želimo skratiti duljinu, dati nadimak ili govoriti od milja. Kolokvijalni jezik karakterizira i specifičan leksik, čije se jedinice obično naziva kolokvijalizmima. Uključuje sav "slengovski" vokabular, riječi koje se koriste i u standardu ali se više koriste u govoru nego u pisanom obliku.

Nikolina Manojlović Vračar, autorica zbirke "Što sve", o kojoj je ovdje i riječ, koristi također razgovorni stil i kolokvijalizme u svojim pjesmama te je, i na taj način, približila tekst mlađoj publici i njihovom svakodnevnom govoru. Navodi se kroz nekoliko primjera:

"Bode vilica,/ Nož, žica,/ Pribadača,/ Ziherica."/ "Igla, šilo,/ Čačkalica,/ Sve što krasi/ Kakva špica." („Što sve bode")

"...Djed cvili da bi na pivce,/ Sestra, da joj idem na živce,/ Brat, da mu idem na nerve..." („Što sve cvili“)

" "Gnjavi dlaka dok pliva u tanjuru,/ Gnjavi žvaka zalijepljena/ Na turu." („Što sve gnjavi“)

"Padaju zvijezde da ispune želje/ I teške riječi kad se bez veze melje." („Što sve pada“)

" ...pijani gušteri,/ Nasmijani frižideri." („Što sve postoji“)

"...U lošoj banci lova,/ Roštilj propada bez žara." („Što sve propada“)

"S centrifugom/ U visine/ poskakale su/ Vešmašine." („Što sve skače“)

- DIJETE I ČITANJE

Velika se važnost kod početnog učenja čitanja pridaje prirođenim, naslijeđenim osobinama djeteta (genima). Nadalje, utjecaj okoline, odnosno njezina opremljenost, bogatstvo roditeljskog govora, roditeljskog obrazovanja te postupci koje rade roditelji, vrtići pa time i odgajatelji, škola i učitelji također su od iznimne važnosti. Dva su izvora vještine čitanja – unutarnji i vanjski. Unutarnji obuhvaća tri razine – biološka (neoštećenost gena, struktura i funkcija lijeve i desne polutke mozga), spoznajna(bazična fonološka sposobnost) i razina ponašanja (točnost čitanja, pisanja, brzina čitanja, tečnost čitanja). Vanjski obuhvaćaju obitelj (materijalne uvjete, stavove, vrijednosti, poticajnost okoline, podupiranje samostalnosti, nazočnost i emocionalna potpora), predškolsko i školsko podučavanje i pravopisna svojstva jezika. Suprotno dosadašnjem vjerovanju, suvremena istraživanja dokazala su da ne postoji korelacija između SES-a (socioekonomskog statusa) i uspjeha u školi, odnosno dobrog ili lošeg čitanja. Stvar je u tome što postoji nesklad između zadovoljavanja svih uvjeta za dobar ili loš razvoj čitanja. Obitelji visokog SES-a mogu, po pretpostavci, priuštiti sve materijalne uvjete djetetu, ali ne i vrijeme povedeno s djecom u poticajnim aktivnostima gdje mogu usvajati vokabular, uživati u čitanju i sl. Također, situacija može biti obrnuta, obitelji niskog SES-a , po pretpostavci, ne mogu priuštiti sve materijalne uvjete djetetu za razvoj čitanja, ali mu mogu posvetiti vrijeme. Zato moramo napustiti jednosmjerno mišljenje da je visoki SES ujedno i jedini put do dobrog obrazovanja i dobrog, optimalnog razvoja čitanja.

"Čitanje nije prirođeno ni instinktivno, za njega ne postoji specifični mehanizam koji bi omogućio nesvjesno, automatsko usvajanje. Umjesto toga, podaci koji se rabe pri čitanju moraju se obrađivati živčanim sustavima koji u mozgu postoje za govor." (Čudina-Obradović, 2014)

Obitelj je kao vanjski utjecaj najvažniji za razvoj djetetovih čitalačkih sposobnosti. Osim što su odgovorni za prijenos gena, odgovorni su i za opskrbljivanje poticajnim materijalima, širenjem pozitivnog ozračja, navika, stavova i uvjerenja vezanim za čitanje.

"...djeca će biti spremna za školu kada su tijekom nekoliko godina bila izložena utjecaju stabilnih odraslih osoba, koje su s njima emocionalno povezane, u domu koji je siguran i predvidiv, organiziran prema ustaljenim postupcima i s istim ritmom izmjena aktivnosti. Važno je da se druže s relativno zrelim vršnjacima i da su okružena materijalom i priborom koji potiče njihovu znatiželju i samostalno istraživanje, što im daje osjećaj da ovladavaju novim znanjem. Ti razvojni uvjeti puno bolje određuju djetetovu buduću školsku uspješnost nego bilo koji mjerljiv oblik djetetovih znanja i vještina." (Pianta i Walsh, 1996; (prema M.Čudina-Obradović, 2014)

Motivacija za čitanje je možda najvažniji preduvjet za razvoj čitalačkih sposobnosti. Važno je djetetu čitanje predstaviti kao nešto pozitivno i zanimljivo, kao izvor informacija, ideja i mašte, a ne kao obavezu koja mora izvršiti. Postoji zato osnovna podjela motivacije za čitanje- motivacija za učenje čitanja i motivacija za čitanje. Tokom prvog razreda, raste motivacija za čitanjem jer je napredak koji pokazuju vidljiv. Prelazak iz nečitača u čitača je velika stvar i sada je dijete svjesno da može dekodirati tekst.

S druge strane, tu je motivacija za čitanje koja se događa nakon što je dijete ovladalo tehnikom dekodiranja. Ona se dijeli na unutarnju (znatiželja, uživanje u sadržaju), vanjsku (potvrda pročitano od drugih ljudi, kao ocjena u školi ili poštovanje vršnjaka), pounutrašnjena (prihvatanje tuđih vrijednosti i potvrda od roditelja) te nemotiviranost(izbjegavanje, tekst je presložen). Ono što je neminovno, jest to da će djeca razviti negativnu sliku o čitanju ako ih budemo hladno silili na to u najranijoj dobi. Čitanje treba biti opušteno i u toplom ozračju, predstavljeno kao užitek te uz mogućnost odgode ako dijete nije još spremno.

"U tijeku odrastanja odnos djeteta prema čitanju mijenja se u skladu s njegovim promjenjivim interesima, a i u skladu s postupcima i odnosom okoline. U predškolskom razdoblju nastaje zainteresiranost i ljubav za čitanje ako roditelji uživaju u čitanju, ako djetetu daju primjer uživanja u čitanju te ako mu omogućue uživanje u zajedničkom čitanju slikovnica uz topli emocionalni doživljaj i humor."(Čudina-Obradović, 2014)

Za razumijevanje teksta veliki značaj ima iskustvo. Postoje tri osnovne razine koje se međusobno isprepliću i nadopunjavaju za razumijevanje teksta. To su prepoznavanje značenja riječi, prepoznavanje značenja rečenice i prepoznavanje značenja cijelog teksta. Parson i Gallagher (1983; prema Čudina-Obradović, 2014) ističu da podučavanje razumijevanja i podučavanje u primjeni različitih strategija razumijevanja nije potrebno. Djeca će i sama nadoći na strategije i nije potrebno gubiti vrijeme na to, a to vrijeme treba iskoristiti za podučavanje postizanja točnog i tečnog čitanja. Podučavanje razumijevanja potrebno je tek kada djeca nauče dobro dekodirati i tečno čitati. Dakle mnogo je veća važnost u temeljima dobrog čitanja nego što je u podučavanju razumijevanja. Velika je povezanost razumijevanja pročitano­g teksta s dobi djeteta te se sve faze učenja moraju dogoditi istim redoslijedom. Svrha podučavanja razumijevanja pročitano­g teksta trebala bi dobiti na snazi tek u višim razredima osnovne škole.

7.3. Dječji doživljaj zbirke – izbriši podnaslov

Djeca ne gledaju samo očima, svijet gledaju i doživljavaju cijelim svojim tijelom, iskustveno, rukama, ustima, pogledom, kretanjem u prostoru i na taj način spoznaju i svoje mjesto u njemu. Mi, kao odrasli moramo osvijestiti tu dječju potrebu, i shvatiti da je to dobro za dijete i prestati im braniti dirati blato ili sličnu tvar da se ne bi slučajno zaprljala ili negdje ozlijedila. Dijete zapravo zna svoje potrebe, ali mi smo tu da ih dobro usmjerimo i omogućimo im zdrav i holistički razvoj kakav i zaslužuju. Naravno postoji granica između "laissez faire" odgoja, dakle potpunog dopuštanja djetetu da radi što želi i odgoja u dobrobit djetetova optimalnog rasta i razvoja, fizički i psihički. Odnosno, to je granica koja se zove potrebe i želje. Kad su želje u pitanju, tu gledamo dobrobit i sigurnost djeteta, i nije nužno udovoljiti svakoj želji. Ali kad su potrebe u pitanju, njihove biološke predispozicije govore umjesto djeteta. Važno je da djeca još od najranijeg djetinjstva vide i dožive svijet oko sebe vlastitim očima i osjete na vlastitoj koži. Tek pravim osjetilnim iskustvom moći će razvijati maštu i zamišljati što im pročitani tekst poručuje. Tek tada će moći stvarati svoje slike u glavi, maštati i prepustiti se čaroliji i promišljati o tekstu.

"Poezija nikada ne može biti nadomjestak za pravo osjetilno iskustvo. Dijete ne može stvoriti sliku grube kore drveta samo uz pomoć jezika i riječi; ono prvo mora dotaknuti koru drveta i usporediti duboko izboranu koru bora s glatkom korom bukve. Tek onda pjesnik može dozvati ta iskustva, pojačati ih ili učiniti da ih dijete vidi na novi način." (D. Zalar, 2002)

- Nikolina Manojlović Vračar- život i stvaralaštvo:

Nikolina Manojlović Vračar, rođena je u Zagrebu 1976.godine. Diplomirala je slikarstvo na Akademiji likovne umjetnosti, na nastavničkom odjelu u klasi prof. A. Rašića te se nakon diplome izgradila kao samostalna multimedijaska umjetnica. Izlaže samostalno i sudjeluje na skupnim izložbama, radi land-art djela, performanse te urbane intervencije. Članica je HDLU-a, HZSU-a, HDKM-a. Od 2006. godine voditeljica je i scenaristica poznate dječje televizijske emisije, pod nazivom "Ninin kutak". Kao voditeljica se okušala i na književnom susretu za djecu, surađuje s festivalom "Pazi knjiga!" , organizacijom "Knjiga u centru" i nakladom "Mala zvona". Godine 2012.bila je suosnivačica je umjetničke organizacije "Artmobil" koja je uvrštena u očevidnik kazališta pri Ministarstvu kulture, a osim toga je i autorica, scenografkinja i/ili izvođačica u predstavama za djecu. Kao umjetnica sudjelovala je u land art –u svojim mozaikom na fasadi pročelja InArt galerije SOL. Također, imala je i mnoge izložbe kao što su Fulfinum 2013.g. u Omišlju pod nazivom Street Art; izložba Voli me/ne voli me bila je međunarodna gdje je izlagala svoje ilustracije. Osim izložbi tu su i radionice za djecu, po knjižnicama, vrtićima i slično, gdje je i pripovjedač svojih književnih djela. Izrađivala je zid kroz radionicu s mladima na Visu, u sklopu Otokultivatora , nekoliko mozaika na Lošinj u suradnji s Centrom za zdravstvo i odrastanje i Školom primijenjene umjetnosti iz Zagreba. Nekoliko zidnih mozaika u Zagrebu koji su bili samostalni projekti s uključivanjem lokalne zajednice, radionica u Trnskom gradnje velikog mozaika pod nazivom "Žena antena i podrška" u kojoj su mogli sudjelovati svi d 4 do 85 godina, radionica na Krku, u gradu Krku , bila je višednevna land-art radionica u svrhu razvoja ekološke svijesti, potaknuta pretjeranom industrijalizacijom, informatizacijom pa i globalizacijom, uz potporu hrvatskih likovnjaka, pa tako i Nikoline Manojlović Vračar, koja je rezultirala i izložbom radova, raznih instalacija, predmeta od prikupljenog otpada, 2014.godine u nadi da će to zaživjeti i postati tradicijom. Osim Krk, posjetila je i Osijek 2014.g. gdje je sudjelovala na festivalu slikovnice " Ovca u kutiji", a već godinu dana poslije na osječkom festivalu "Zemlja bez granica". Godine 2006. na Međunarodnom festivalu djeteta u Šibeniku sudjelovala je u literarnom programu pripovijedajući pjesme Aljoše Vukovića (šibenskog pjesnika, autora pjesama i zagonetki za djecu) pod nazivom "Nekoliko zagonetki i pokoja rima dok se baka klima." Žongliranjem se bavi se zadnjih dvadeset godina, a sve je počelo na poziv centra "Suncokret" na koji je pristala i počela surađivati sa Zoranom Vukićem(umjetnički direktor

Crvenih nosova, dugogodišnji klaun i klaun-doktor) s kojim je ostala u suradnji i danas. Poznata je njezina Roly Poly lutka, to je zibalice koju koristi na cirkuskim nastupima odnosno kostim načinjen od metala, poliestera, i 120kg utega čelične sačme u kojem se ljuđa i prevrće ali nikad ne dotakne pod. Što se tiče književnog stvaralaštva, autorica je slikovnice "Starac dugačka brka" za koju je dobila pohvalu dječjeg žirija na natječaju Ovca u kutiji 2005.godine. Autorica je i dviju zbirki, " Kako misli jure jednog malog Jure" koja je dospjela i na prošireni popis lektire za osnovnoškolce te zbirka "Što sve" iz 2017 koju je sama i ilustrirala.. Osim što piše ona i ilustrira. Ilustrira svoja književna djela ali osim njih ilustrirala je i "Dr. Crveni nos autorice Jelene Pervan kao i "Arka za slova" Aljoše Vukovića.

7. KONCEPCIJA ZBIRKE

7.1. Poglavlja

Zbirka "Što sve" ilustrirana je enciklopedija glagola naklade Mala Zvona. Sastoji se od 59 pjesama od kojih svaka ima pripadajuću crno-bijelu ilustraciju na susjednoj stranici koja, jednostavnim potezima izrađena, ali vrlo apstraktnog izgleda, prikazuje glavnu temu pjesme, odnosno glagol, osim jedne pod nazivom "Što sve miruje", a odgovor je ništa pa time dobivamo jasan i prazan list papira koji pripada toj pjesmi. Svaka pjesma započinje nazivom "Što sve"- nešto radi, uz pridodani glagol pojedine radnje ili događaja iz svakodnevnog života, od čega i dolazi naziv cijele zbirke. Poglavlja poput onih u knjigama nema, ne postoji konkretna podjela pod rednim brojevima već je "podjela" ako ćemo ju tako nazvati spontana i vidljiva samo promjenom slova na koje sljedeći glagol započinje. Glagoli u pjesmama, odnosno same pjesme poredane su abecednim redom pripadajućih im glagola, od slova B, kao "Što sve bježi do slova Ž, kao Što sve žulja. Nema određenog, zadanog broja ponavljanja pojedinog slova, tj. broja pjesama koje započinju pojedinim slovom, već je svaki iznimka za sebe. U zbirci se nalazi i jedna brojilica na ispadanje- "Što sve hladi".

- Doživljaj zbirke – PREIMENUJ!

Zbirka je šaljiva i logično koncipirana. Posložena logičnim slijedom gdje svaka ilustracija vjerno prati svaku pjesmu, abecednim redoslijedom, kojeg je lako pratiti i pohvatati smisao. "Briga o načinu kako ćemo djeci približiti poeziju, njeno značenje i sl. rezultira frustrirajućim učioničkim okruženjem koje obiluje nekim skrivenim pravilima, i na kraju potpuno zamire svaki osjećaj užitka u pjesmi." (D. Zalar, 2002). "Poezija zahtjeva više intelektualnog napora negoli proza, budući da je to najkondenziraniji vid jezika. Međutim, djeca iz nje najprije mogu doznati što je to jezik i kakve su mu dubine." (Huck, Hepler i Hickman, 1993; prema D. Zalar, 2002) Autorica, svjesna svega navedenog, prilagođava zbirku dječjem poimanju svijesti, poznatih im krugova ljudi, unutar njihova okvira znanja i razmišljanja. Autorica je i sama nadahnuta jezikom, svjesna da iz njega proizlaze pojmovi i pjesničke slike te se i sama zapitkuje što sve nešto radi. Što sve nešto radi splet je misli i ideja koje vrlo mudro i šaljivo stavlja u jednu priču, pri tom spajajući stvari i događaje naizgled nespojive u jednu pjesmu. Izmjenjuju se realni i apstraktni motivi svijeta i dječjeg života, odnosno dječjeg poimanja svijeta, od osobnog i obiteljskog kruga do širih krugova koji su u međusobnoj interakciji, a također se tiču djeteta, što se može povezati s Bronfenbrennerovom (1992) ekološkom teorijom. Unatoč mnoštvu motiva, autorica ostaje svjesna da je tekst za djecu te nikad ne iskače iz okvira tih pojmova. Humor je također prisutan, koristeći jednostavne, ali stvarne životne motive koje nitko ne može poreći da postoje ili da su ih doživjeli, potpuno bezazleno, malo karikirajući stvarnost, autorica približava svijet i njegove (ne)dogodovštine te raskoš dječjoj publici. "Umijeće uporabe jezika situacijski je fenomen koji katkada unosi promjene u sustav." (D. Zalar, 2002). Moglo bi se reći da koristi pjesnički ludizam, odnosno duhovitost, maštu i originalnost u igru riječima, stihovima, jezikom, stilskim figurama, oblicima pjesama. Potiče na razmišljanje i uvlači čitatelja u svijet izazova odgonetavanja. Pojavljuje se u vicu, anegdoti, humoresci, komediji, dječjoj i jezičnoj poeziji te općenito tekstovima kojima je cilj nasmijati i zabaviti. U Vijencu (2010) Pierre Guiraud (francuski lingvist), dokazao je da postoji stotinjak različitih vrsta igre riječima te da se mogu podijeliti ovisno o razini na kojoj se ostvaruju. Postoje fonetske (anagram, palindrom), leksičke (akrostih, sinonimija) i piktografske (rebus). Svaka pojedina figura i postupak nastaje nenadanim povezivanjem ili alternacijom jednih jezičnih jedinica drugima ili različitim raspoređivanjem jezičnih jedinica. Neobaveznost, lucidnost, neočekivanost i lakoća bivanja osnovna su obilježja i ciljevi pisanja kao i čitanja ovakvih tekstova. Iako je, po mojoj procjeni, napisana za malo stariju dječju dob, najranije predškolski zbog pojmova koji se koriste, što sve likovi rade i shvaćanja osjećaja ili događaja, neovisno o tome, bit će zanimljiva za čitanje svim dobnim uzrastima, onima malo starijim i onima malo mlađim. Svojom pitkošću i rimom daje također zanimljivost i značaj.

Prepuna je pjesničkih slika koje si možemo predočiti slikama iz vlastitog života. Tjera nas na promišljanje "i što još" čega se mi sami još možemo sjetiti da radi to isto o čemu se piše. Što mi sve možemo smisliti i dodati na broj iste radnje te pjesme. Rekla bih da nam svaka pojedina pjesma rasplamsava maštu, a ilustracija nam je poput stimulansa ili potkrjepljenja pročitano­g teksta, izlazi iz pokreta, iz misli, iz riječi i sve zajedno čini jednu cjelinu, daje pjesmi gotov, završni smisao.

- Glagoli kao teme pjesama

Glagoli su poredani abecedno, od slova B, doduše drugog slova naše abecede, pa sve do Ž. Glagoli se spominju i kao radnje u društvu i prirodi na koje mi nemamo utjecaj (bući- "Igra bući na igralištu,/Snižnja i prilike na sajmištu...Lavina u Alpama bući/Televizor i radio u kući."; cijedi- "Sokovi,/Slina,/Suze /I slavine ."; drhti – "Od jada drhti brada/ Na sto muka drhti ruka/ Glad drhti s mnogo treme/Drhti kolač s puno kreme."; nagriza- "Hrđa nagriza metale,/Karijes zube,/Sol nagriza ranu,/Radost misli grube.") i kao radnje koje sami činimo (gricka- ""Nervoza gricka nokte,/Crv gricka gredu,/ Štene gricka papuču, Ploča gricka kedu." ;pere-"Da se zdravlje ne naduri/Peru se čaše i tanjuri,/Zubi, ruke ,rukavice,/Kosa ,noge ,nogavice./Kelj, salata i jabuka/I još jednom svaka ruka."; popravlja – "Sol popravlja varivo,/Građevinar kuću,/ Urednik štivo,/ Postolar obuću.") kao emocije, i/ili taktilni podražaji (bode- "Bode vilica,/ Nož, žica,/ Pribadača,/ Ziherica."; boli –"Trbuh boli kad je jadan,/ usamljen, bez hrane./ Al više od trbuha/ Bole razne rane"; pada- "Fasada padaaaaaaaaaaaaa!!!/ U centru grada/ I mrkli mrak na oči/ Kad mobitel u more skoči." žulja- "Zgužvana čarapa/ U tenisici./Pretrpana vrećica/u ruci.") te kao radnje koje mi osjećamo, vidimo, doživljavamo pri nekoj radnji ili događaju u danu. Obraća nam se pažnja na to i vidimo da se ne događa samo nama već svima i da je svuda oko nas. Obraća nam se pažnja i na to da smo već nešto negdje vidjeli pa se prisjećamo tih slika i pejzaža iz života, spajamo te prirodne pojave sa pročitanim tekstom i stvaramo smisao. Poput Proustovog kolačića Madeleine koji priziva najljepša sjećanja svojim okusom i mirisom, tako i mi čitajući stihove, stvaramo slike, promišljamo o njima, zamišljamo situacije, neke stvarne, a neke ne i okrenemo se oko sebe i doživljavamo svijet, osjetimo ga, mirišemo ga, u njemu smo, u njegovoj svoj punini i šarolikosti. Izgleda da glagoli mogu mnogo, ne oviseći nužno o pridjevima. Oni sami su nam dovoljni kao poticaj na stvaralaštvo, na događaj kojima pridajemo junake te priče, i stvaramo okoliš koji ih okružuje. Mnogo je različitih glagola u zbirci, mnogo je događaja i mnogo je mašte prepušteno na maštanje najmlađima.

"Istinski umjetnik riječi obogaćuje jezik novom rečenicom. novim izričajem, novom poredbom, novo metaforom, novom poetskom slikom, ali i posve novom riječju. Izmišljajući i stvarajući, kujući i prekrivajući pjesnik povećava jezično blago svoga naroda." (Težak, 1971; prema Zalar, 2002)

- Jezik i stil, forma i ritam

Najveća opreka između stare i suvremene dječje poezije je forma. Stara dječja poezija pisana je uvijek u strogom stihovnom obliku poput kvartina i sestina. Također se odlikuje strogom pravilnošću metra i rime. Sadržavala je gotovo uvijek jednak broj slogova u stihu i točnim podudaranjem slogova na završetku stiha. Uz pravilan ritam stihovi su bili pamtljiviji, ali su bili na štetu pjesničkoj slobodi. Stara dječja poezija bila je čvrsta i nije se odmicala od shema i strogo utvrđenih pravila. S druge strane, tu je suvremena dječja poezija koja se odmiče od strogih pravila i shema i pjesnicima daje potpunu slobodu. Ritam je također drugačiji, življi je i bliži svakodnevnom govoru, slobodniji i neujednačeniji. Broj slogova, stihova i strofa pjesnici neprestano grade i traže nešto novo, novu formu, igru riječi ili grafičku novotariju. Međutim, rima se zadržala u suvremenoj dječjoj poeziji unatoč oslobođenju stiha promjeni forme i brojnim promjenama u pjesništvu i poeziji. Jedna se stvar nije mijenjala, a to je narativna struktura. Djeca vole pjesme, priče i anegdote i na taj način autori uspostavljaju konekciju sa svojim čitateljima. Kroz naraciju nam daju sadržaj, radnju.

"Dječji senzibilitet posebno je otvoren prema niti neke radnje, ma koliko ona bila kratka, jednostavna i sažeta. Njihov potencijal primanja umjetničkih sadržaja ipak je na elementarnoj razini, a zapitajmo se koliko je i odraslih ljudi, pa i intelektualaca sposobno uživati u dramskim i filmskim djelima bez fabule." (I. Zalar, 1991)

Nikolina Manojlović Vračar pripada suvremenim dječjim spisateljima, a zbirka glagola "Što sve" pripada također u suvremenu poeziju. U njoj također ima rime, ali, kao što je i prethodno navedeno, ne postoji pravilan broj slogova u stihu kao niti pravilan broj stihova niti strofa ni u jednoj pjesmi. Stih nije slobodan, prati nekakvu formu, pjesme su podijeljene na kitice, ali po suvremenom shvaćanju poezije, nepravilnog i nepredvidivog poretka. Ritam je živ, slobodan razgovorljiv. Jako blizak svakodnevnom govoru – konverzacijski poetski jezik. Didaktizam ne postoji kao što ne postoji niti zadani okvir niti shema pisanja. Jezik je zaigran, poletan poput dječje igre. "Nezaboravljiva i iz duše neiskorjenjiva dječja igra prelazi

u pjesničku: redaju se čudni i neobični rečenični sklopovi, smjele asocijacije, ples smisla s besmisлом u čudesnoj jednostavnoj ljepoti." (I. Zalar, 1991)

- Rima i zvučnost

Rima (srok) jest glasovno podudaranje riječi u pjesmi na kraju ili u sredini stiha. Rima se pojavljuje od samih početaka pjesničkog stvaralaštva, a održala se do danas u suvremenim pjesmama. Često se koristi i kako bi se povećao dojam i ritam pjesme, a najčešće ju pronalazimo u dvanaestercima pjesme. Razlikujemo nekoliko vrsta rima ako gledamo raspored u pjesmi – parna(aabb), unakrsna(abab), obgrljena (abba), nagomilana(aaaa), i isprekidana(abcb). S druge strane, ako gledamo slogove, razlikujemo jednosložnu, dvosložnu i trosložnu. Nikolina Manojlović Vračar, u svojoj zbirci "Što sve", koristi sve vrste rime i čak kombinira različite vrste rime tokom jedne pjesme u različitim strofama. Primjer iz pjesme "Što sve bježi" prikazat će pobliže raznovrsnost njezinog rimovanja. " Laž bježi od istine, / Ljenjivac od rada,/ Brbljavac od tišine/ I penjač od pada." Vidimo u prvoj strofi rimu u prvom i trećem stihu te rimu u drugom i četvrtom stihu, odnosno, istine/tišine i rada/pada. To je unakrsna rima(abab). "U mir bježe izbjeglice,/ Pred zimom bježe ptice,/ Oblaci pred vjetrom bježe,/ Ribe bježe ispred mreže." U drugoj strofi javlja se parna rima(aabb), odnosno, izbjeglice/ptice i bježe/mreže. "Bježe misli, bježe riječi,/ Pa pobjegnu i ružne./ Ne bježati s lica mjesta/ Isprike su dužne." U trećoj strofi, također drugačija rima nego u prethodne dvije, javlja se isprekidana rima(abcb), odnosno ruže/dužne. S druge strane, pjesma "Što sve mlatara" cijela je prožeta parnom rimom. Pjesma ima jednu strofu, a rimuju se dva po dva stiha. Parnost rime (aabbcc) vidljiva je iz primjera ."Brbljavi jezik,/ Pobješnjeli bik,/ Kuštrava kosa,/ Poludjela osa,/ Konjski rep,/ Prazan džep,/ Slonovsko uho,/ Raskopčano ruho." Rima je u jezik/bik, kosa/osa, rep/džep, uho/ruho. Nadalje, pjesma "Što sve odjekuje" ima nešto sasvim drugačije. Rima u ovoj pjesmi je također parna, ali rimuju se samo posljednje riječi svake strofe. "Cika odjekuje/Iz dvorišta/vrtića," " Cvrkut šumom/ Iz kljuna/ Gladnih ptića." "Zvonko odjekuje/ Zvonjava/ Zvonika," "Savanom odjekuje/ Moćnog lava rika." "Čelik odjekuje/ Dok se kuje/ Sablja," "Iz močvare/ Odjekuje/ Opereta žablja." "Kao da nas netko/ Na drugoj strani čeka/ Odjekuje jeka, jeka, jeka, jeka..." Vidimo rimu iz dvije po dvije kitice. odnosno, vrtića/ptića, zvonika/rika, sablja/žablja, jeka/jeka" . Još raznolikosti rime u zbirci vidimo kroz pjesmu "Što sve popravlja". Rima je dijelom unakrsna (abab) a dijelom isprekidana.(abcb). "Sol popravlja varimo,/ Građevinar kuću,/ Urednik štivo,/ Postolar obuću." To je prva strofa pjesme u kojoj je rima unakrsna (varivo/štivo, kuću/obuću). U

preostale tri kitice imamo isprekidanu rimu, te vidimo da autorica ništa ne rimuje za riječju "popravlja" što je ujedno i tema pjesme. " Kirurg tijelo popravlja,/ Šnajder ciferšlus,/ Tata naše igračke,/ Mehaničar bus." Tu vidimo rimu u ciferšlus/bus. "Zubar zube popravlja,/ Gume vulkanizer,/ Pauk svoju mrežu,/ A frizure frizer." Rima je u vulkanizer/frizer. "Saznanje greške popravlja,/ Sport popravlja mišiće,/ Šminka samo izgled,/ A ljubav cijelo biće." Rima je mišiće/biće. Imamo i primjer rimovanja riječi u sredini stiha. Pjesma je "Što sve prokišnjava", kratka je i to je jedina rima u njoj, dakle parna je. "Sve što na vrijeme/ S kiše ne zбриše / A ima rupu." Rimuje se kiše/zбриše. Još jedan primjer raznolikosti rime kroz jednu pjesmu vidimo u pjesmi "Što se sve roji". "Roje se ose,/ Roje se pčele,/ Roje se misli,/ Crne i bijele." To je prva strofa pjesme u kojoj vidimo isprekidanu rimu (abcb), odnosno pčele/bijele. "Kod onih hrabrih/ Ideje se roje,/ U loše volje/Roje se nevolje." Druga odskače od ostatka pjesme, ima nagomilanu(aaa) rimu, odnosno roje/volje/nevolje. Treća strofa je opet različita od prethodne dvije i ima parnu rimu(aabb) uz jedan prekid jednog stiha pa ju možda čini i isprekidanom. "Kad zaglaviš u buci/ Roje se zvuci,/ Jedrilice i brodovi/ Roje se u luci. Parnost se vidi iz buci/zvuci, luci. Te posljednja strofa koja je također isprekidana rima. "U matematičkim glavama/ Brojevi se roje,/ U glavama umjetnika/ Zvuci, riječi, boje." Rima je boje/roje. Još je mnoštvo primjera raznovrsne rime u zbirci, ali potrebno je istaknuti da su isprekidana i parna najčešći oblici koji se pojavljuju u pjesmama.

- Stih i strofa

Stih označujemo kao jedan redak u pjesmi, no osim što je jedan redak, on je prije svega ritmička cjelina koja se temelji na određenom broju slogova. Razlikujemo slobodan i vezani stih. Vezani stih je onaj koji je povezan rimom i onaj koji čini više slogova vezanih u jednu cjelinu odnosno strofu ili kiticu. Slobodan stih s druge strane, je onaj stih koji ne mari za broj slogova, a i dalje čini ritmičku cjelinu pritom ne vezujući rimom niti strofama ili podjelom na cjeline. Stihovi se dijele i prema slogovima u njima pa postoje peterci, šesteri, sedmerci, osmerci, deseterci, dvanaesteri, itd. S druge strane, strofe se po vrsti dijele po broju stihova pa razlikujemo trojih (tercinu), četverostih (katren), šestrostih(sestinu), osmerostih (oktavu).

Stih u ovoj zbirci, iako naizgled slobodan, on to nije i ,sudeći po suvremenom stilu pisanja, može nam se činiti tako ne samo u ovoj zbirci, već i mnogim drugim suvremenim zbirkama. U ovoj zbirci radi se o vezanom stihu. Vidimo da je stih vezan zbog postojeće rime i kroz stihove koji su povezani u strofe . Prema broju slogova teško je odrediti kojoj grupi pripada jedna kitica, a pogotovo čitava zbirka jer autorica u skladu sa suvremenim poimanjem poezije uzima svu slobodu pisanja i ne predaje se strogim formama i okvirima slogova. Što se

strofe tiče, situacija je jednaka, a drugačije nije moglo niti biti, s obzirom da se jedno veže na drugo. Svaka pjesma je pjesma za sebe i ima drugačiji broj kitica pa možemo u nekim pjesmama naići na trostih, u nekima četverostih, dok ima i oktava i sestina. Približava im pojmove jednostavnim rječnikom, koristi pojmove koji su im bliski i sa kojima su se susretali već negdje u životu, te opisuje situacije s kojima se svi mogu poistovjetiti. Pojmove koji bi im mogli biti strani pojašnjava sa strane (primjer s puževima da su dvospolci – "Sluzavo slinjenje/ Žene ili muža". Koristi kratke i jasne stihovane i rimovane rečenice.

Primjer pjesme iz zbirke.

"Što se sve mreška

Mreška se lice moje bake,

Mreška se i djedovo lice.

Zastave se mreškaju

Na vjetru, uz lice.

Pod milovanjem vjetra

More se mreška,

Čelo se mreška

Kad promakne greška.

Mlijeko se mreška

Prije no zakipi.

Jezero se mreška od kiše koja sipi."

vezani stih; četverostih/trostih; Broj slogova je neujednačen (stih je nepoznat ili nazivljem nepostojeći).

Još jedan primjer koji dokazuje različitost pjesama u zbirci i pokazuje da nema pravila niti točne odrednice broja stihova niti strofa u cijeloj zbirci već nam kazuju da je svaka pjesma cjelina za sebe.

"Što sve proizlazi

Iz razmišljanja proizlaze rješenja,

Iz otvorenog srca-pomirenja.

Mrlje proizlaze iz šlampavog jedenja,

Debljina proizlazi iz previše sjedenja.

Puno ljutnje proizlazi iz šutnje,

Nesporazumi proizlaze iz zbrke i pomutnje.

Sreća proizlazi kada se voli,

Kiselo zelje iz kupusa i soli.

Tuge proizlaze iz ratova,

Otkucaji iz srca i satova.

Zdravlje proizlazi kad se bolest liječi,

Pjesme i priče proizlaze iz riječi."

Vezani stih; dvostih; broj slogova je neujednačen (stih je nepoznat ili nazivljem nepostojeći).

- Ritam

Kompozicija pjesme pridonosi i njezinu ritmu, a ritmičnost je jedna od temeljnih značajki pjesničkog izraza. Ritam izvire iz određene pravilnosti ugradnji stiha. U vezanim stihovima, to je pravilna izmjena dugih i kratkih, odnosno naglašanih i nenaglašanih slogova. Ritam slobodnih stihova ovisi o duljini stiha, posebnom poretku riječi, ponavljanjima, nabranjanjima i sl. I u vezanim i u slobodnim stihovima, na ritam utječu i opkoračenja (prenošenja dijelova stiha iz jednog stiha u drugi). Vrlo je značajna i uloga stanke, odnosno cezure u stihovima. Po svojim obilježjima ritam u lirskoj pjesmi može biti brz, spor, ujednačen, smiren, uznemiren. Ritmom se izražava i naglašuje osjećajno ili misaono obilježje pjesme. To znači da veseloj pjesmi pogoduje brži ritam, a tužnoj sporiji ritam.

- Stilska izražajna sredstva:

Figure misli:

Ovo stilsko izražajno sredstvo se odnosi na preneseno značenje riječi, postoji;

antiteza – to je vrsta poredbe koja se temelji na suprotnosti

"Ljeti malo više hlada,/ Zimi, da je sunca više"... U galami da je više mira, / U tišini, da nam netko svira." (Što sve nedostaje“)

etimološka figura – ponavljanje istog korijena riječi

"I postaju/ Divovi divovski,/ Divota!" (Što sve zadivljuje“)

Gradacija - "Ujna cvili pjevajući/...Djed cvili da bi na pivce/... Pas cvili da bi se mazio/...Samo baka ne cvili na to sve." („Što sve cvili“)

"Saznanje greške popravlja,/ Sport popravlja mišiće,/ Šminka samo izgled,/ A ljubav cijelo biće." ("Što sve popravlja")

poredba – uspoređivanje na temelju sličnosti

"Struji stvarno svašta:/ Ljubav kao rijeka./ Znanje kao more,/ Vjetar kao mašta." ("Što sve struji")

" Svijetli ono,/ Za čim se okrećemo/ Kao suncokreti za/ Suncem." ("Što sve svijetli“)

"A na kraju sata/ Nježno k'o sonata." („Što sve zvrnda")

Figure dikcije:

To su glasovne (zvučne) figure – one stvaraju zvukovne efekte koji pojačavaju značenje riječi tako da se obogaćuje i pojačava intenzitet jezičnog izraza:

aliteracija – ponavljanje suglasnika u stihu

"Leti, leti, leti, leti..." ("Što sve leti")

„Zvonko odjekuje/ Zvonjava/ Zvonika" ("Što sve odjekuje")

"Sluzavo slinjenje/ Žene ili muža" ("Što sve slini")

anadiploza – ponavljanje riječi s kraja jednoga na početku drugoga stiha

"Hm!/ Gmiže,gmiže/...Gmiže....vručina!" ("Što sve gmiže")

anafora – ponavljanje riječi na početku stihova

"Mreška se lice moje bake,/ Mreška se i djedovo lice." ("Što se sve mreška“)

"Održavaju se govori i parade,/ Održavaju se brkovi, frizure i brade." ("Što se sve održava")

"Gnjavi dlaka dok pliva u tanjuru/ Gnjavi žvaka zalijepljena na turu." ("Što sve gnjavi")

"Nekom biti "svoj na svome" ,/ Nekom mašta, igra, sreća" ("Što sve nedostaje")

"Roje se ose,/ Roje se pčele,/ Roje se misli/ Crne i bijele." ("Što se sve roji")

asonanca – ponavljanje samoglasnika u stihu

"Plovi plovak,/ Mornar plovi,/ Ribar koji/ Ribu lovi." ("Što sve plovi")

epifora – ponavljanje riječi na kraju stihova

„More se mreška,/ Čelo se mreška" ("Što se sve mreška")

" Strogo zvrnda zvono/ Za početak sata, / A na kraju sata..." ("Što sve zvrnda")

onomatopeja – oponašanje zvukova iz prirode

„Na drugoj strani čeka/ Odjekuje Jeka, Jeka, Jeka, Jeka..." ("Što sve odjekuje")

"Fasada padaaaaaaaaaaaaa!!!/ U centru grada" ("Što sve pada")

"Vrijeme, tika-taka,/Nagriza baš sve." ("Što sve nagriza")

"Zvonko odjekuje/ Zvonjava/ Zvonika" ("Što sve odjekuje")

simploka – ponavljanje riječi na početku i na kraju stihova

"Brojeve oduzima minus,/ Minuse oduzima plus" ("Što sve oduzima“)

"Plovi plovak,/ Mornar plovi".... "Kanu plovi,/ Plovi barka" ("Što sve plovi")

Sintaktičke figure:

To su figure konstrukcije – to su figure koje ostvaruju osobit poredak riječi u rečenici tako što se odstupa od gramatičkog rasporeda riječi:

asindeton – to je nizanje riječi bez gramatičkog povezivanja izostavljanjem veznika; koriste se zarezi

"Hlad,/Led,/Sladoled,/More,/Rijeka,/ Južni pol,/ Hladan vjetar/-Trbuh gol./ Hladnjak,/Beton,/Ledenica,/ Pljusak,/Snijeg,/Smrzavica./ Hladan pogled,/Hladan dan,/ Ispadaš iz igre-van!" (, Što sve hladi")

"Bedastoće,/Gluposti,/Bijesne gliste,/Komedije,/Baleti,/ Drame,/Opere i tragedije." ("Što se sve izvodi")

"...Dohvatiti,/ Obujmiti,/ Nadvisiti,/ Rasplamsati,/ Razrasti se,/ Raširiti,/ Na sve strane pojuriti,/ Razgranati se,/ Razgranati." ("Što se sve grana")

inverzija – red riječi ili dijelova rečenice obrnut od gramatički pravilnog

"Ne sumnja se uopće u to,/ Da luk oči grize ljuto.../ I nije uopće neka fora/Da grist može ljubomora." ("Što sve grize")

"Većina nas se slaže/ da važno je složiti se/ Oko toga koje će se stvari/ Slagati i kako,/ Da bi živjet' bilo lako." ("Što se sve slaže")

retoričko pitanje – pitanje na koje se ne zahtijeva odgovor

"Ikakva je igra boja i slikara,/ Tko tu glumi gospodara?" ("Što sve gospodari")

opkoračenje – značenje jednog stiha se prenosi u drugi

"Zgužvana čarapa/ U tenisici./ Pretrpana vrećica/ U ruci." ("Što sve žulja")

"Bliži se ono/ Što još nije stiglo" ("Što se sve bliži")

"Pod milovanjem vjetra/ More se mreška" ("Što se sve mreška")

"Svjetlost i toplina/ Struje nam od Sunca" ("Što sve struji")

"Krošnjama vjetar/ Vijuga" („Što sve vijuga")

Figure riječi:

alegorija – metafora produžena na djelo u cjelini

"Postoje vile i vještice,/Zubate ptice../Ljudoždski krumpiri,/ Tvrdoglave mahune.../ Bućbućnari, Klopizmazi,/ Fuči, Mrnji, Goreplazi. / ...Sva sreća/ Da postoji i mašta." ("Što sve postoji")

epitet – ukrasni pridjev

" sretna(baka), prava(limunada)“ („Što se sve bućka“)

„razne(stvari), stare(vreće), prazne(kante)“ ("Što sve plovi")

„zubate(ptice), pijani(gušteri), nasmijani(frižideri)“ ("Što sve postoji")

„doživotne, prolazne, sitne, telefonske, prijateljske (veze)“ ("Što se sve prekida")

„neumoljivo(budilica),nježno(sonata), ludo(muha), zatvoren(prozor)“ ("Što sve zvrnda")

eufemizam – ublažavanje, umjesto opasnih ili nepristojnih riječi koriste se blaži izrazi

" Kirurg tijelo popravlja" ("Što sve popravlja“)

personifikacija – figura u kojoj se stvarima, životinjama i biljkama daju ljudske osobine

"I mrkli mrak na oči/ Kad mobitel u more skoči." .../

"Na pamet pada trista čuda,/ Ako je glava dovoljno luda." ("Što sve pada")

"Da se zdravlje ne naduri/ Peru se čaše i tanjuri" ("Što se sve pere“)

"Učitelji iskusni:/Majmun i buha...Upisala je i Žaba/ Muholovno skakanje,/ Odlučivši da treba/ Obnoviti znanje." ("Što sve skače")

"More zove:/ Zaplivaj!/ Šuma zove:/ Prošetaj!/ Pjesma zove:/ Zapjevaj!/ Društvo zove: Uživaj!..." ("Što sve zove")

- Pjesničke slike

Pjesnička slika označavala bi pojam koji čini nekoliko motiva u pjesmi povezanih u cjelinu koje autor pokušava dočarati pomoću svih osjetila. Ta osjetila dijelimo na auditivna, vizualna, taktilna, gustativna, i olfaktivna. Međutim, u suvremenoj poeziji ne možemo gledati na pjesničke slike kao nužno nešto lijepo ili logično, već moramo uzeti u obzir slobodan tijek pjesnikovih misli i ideja i shvatiti pjesničku sliku kao nešto malo kompleksnije, možda čak i nerealno.

"Slikovitost i ritmičnost dva su najizrazitija svojstva pjesničkog jezika. U lirskoj su pjesmi pjesnička slika, odnosno nizovi pjesničkih slika, njezin temelj. Slikama se stvaraju bogate i raznolike vizualne predodžbe pojedinih motiva, no slikama se i produbljuju dojmovi i pobuđuje mašta. Pjesničke slike stvaraju se deskripcijom (opisom), u kojemu posebnu ulogu imaju brižljivo izabrani atributi i epiteti."

Navodi se nekoliko primjera iz Zbirke.

Vizualne:

"...Pred zimom bježe ptice,/ Oblaci pred vjetrom bježe,/ Ribe bježe ispred mreže." ("Što sve bježi")

"Mreška se lice moje bake,/ Mreška se i djedovo lice." ("Što se sve mreška")

"Akrobati, gimnastičari,/ Plesači i kaskaderi/ Preokreću sami sebe/ Pa kad se sjete/ Polete/ U zvijezde, salta i premete." ("Što se sve preokreće")

Auditivne:

"Igra buči na igralištu,/ Sniženja i prilike na sajmištu...Koncerti buče na struju,/ Gromovi najavljujuć' oluju." ("Što sve buči")

"Ujna cvili pjevajući,/ Ujak cvili zijevajući." ("Što sve cvili")

"Dok zuje oko uha,/ Gnjave komarac/ I prijateljica mu muha." ("Što sve gnjavi")

"Cika odjekuje/ Iz dvorišta/ vrtića/...Zvonko odjekuje/Zvonjava/ Zvonika." ("Što sve odjekuje")

Taktilne:

"Bode vilica,/ Nož, žica,/ Pribadača,/ Ziherica." ("Što sve bode")

"Papar gnjavi kad zaluta u nosu/ I češalj koji nateže kosu." ("Što sve gnjavi")

"...Svjetlost i toplina/ Struje nam od Sunca,/ Kakva milina!" ("Što sve struji")

Gustativne (okus): "S malo mente, djed u hladu,/ Buka pravu limunadu." ("Što sve bućka")

Olfaktivne (njuh): "...Selom se dime/ Sir i kobasice" ("Što se sve dimi")

- ILUSTRACIJE

Ilustracije su likovni prikazi nekog događaja, radnje, običaja ili književnog djela. Slikovno objašnjenje radnje, likova ili ukrašavanje književnog djela. "Slikovno tumačenje, objašnjenje ili ukrašavanje teksta u knjizi, časopisu, novinama, promidžbenim publikacijama (slika, crtež, skica, fotografija). U širem značenju ilustracija je likovni prikaz nekog događaja, običaja (obred, lov, rat i dr.)"

"Ilustraciju treba vrednovati i kao sredstvo koje potiče i produbljuje dječji smisao za estetiku te pridonosi razvoju dječjeg likovnog stvaralaštva. Da bi taj doprinos donio pomak u kvalitativnom smislu, potrebno je djetetu ponuditi slikovnice s likovno vrijednim ilustracijama."(Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011)

Svaki ilustrator u svoje ilustracije unosi sebe, zato je jako važno da je u stalnom dogovoru sa autorom, da vijerno prati tekst, ne izlazi iz okvira priče jer time remeti smisao i nameće čitateljima drugačije ideje i zamisli o priči. Dobro je da ilustratori, kao i svi umjetnici, unose sebe u svoja djela, pa time dobivamo širok spektar različitosti i jedinstvenosti likovnog stvaralaštva pa i autori mogu birati ilustratore za koje smatraju da će svojim stilom najvjernije prikazati tekst koji je zamislio kao i likove priče. Postoje različiti stilovi izrade ilustracija. Postoji apstraktni stil – jednostavan, sažet pristup u kojem se ističu likovni elementi poput boje, forme i koncepta; stripovski stil – podsjeća na stripove koji se pojavljuju u dnevnom tisku, zaigran je i često smiješan; ekspresionistički stil – naglašava emociju putem boje i manirističkim potezima; impresionistički stil – zaustavlja neki trenutak iz priče s naglaskom na svjetlosne efekte; folklorni stil – nadovezuje se na tradiciju u smislu sadržaja i tehnika izrade; naivni stil – izgleda vrlo 'dječje' u izvedbi i odlikuje se dvodimenzionalnošću i plošnim slikarskim pristupom; realistički stil – objekte i likove tretira precizno, uredno i realistički; nadrealistički stil – prikazuje imaginarne i iznenađujuće prizore s mnogim maštovitim detaljima; romantičarski stil – naglašava raskošno ukrašavanje oko prizora u slikovnici u stilu starih majstora (uokviruje prizor).

Nažalost, postoje slučajevi gdje se izdavači nameću između autora i ilustratora gdje ilustratorima nameću stil i rokove pa se često gubi senzibilitet i vrijednost ilustracije. U ovom slučaju to nije tako. Nikolina Manojlović Vračar autorica je i ilustratorica svoje zbirke pjesama i vidljivo je uloženo vrijeme, trud, tehnika i senzibilitet stvaranja. Naravno postoje različita gledišta lijepog. Ono što je umjetnički lijepo, ne mora nužno biti i oku lijepo i prihvatljivo pa se iz želje za iznimno oku lijepim, bez znanja i osjećaja estetike, stvori kič.

Obilježja likovno vrijednih ilustracija su stilska pročišćenost, harmonija i ritam boja te jedinstvena kompozicija.

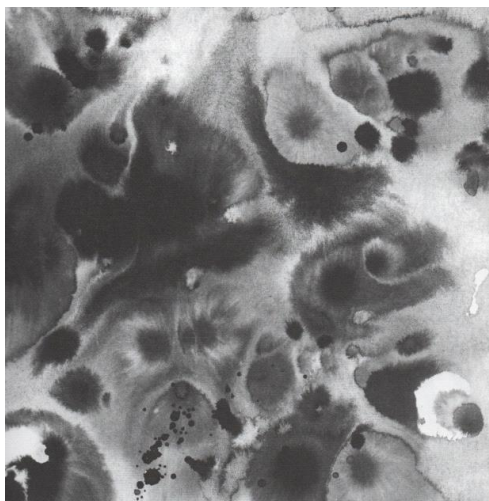
"Ilustracija i tekst ulaze u bogate međudnose u kojima svaka strana dobiva nešto od onog drugog." (Batinić i Majhut, 2017). Podatci koje dobivamo i čitamo iz teksta i iz ilustracije nikad nisu jednako važni, naime iz teksta uvijek iščitavamo radnju, točno onakvu kakva jest dok je ilustracija samo nadopuna teksta, sama po sebi može dobiti posve novo značenje, a bez teksta nam može biti posve nerazumljiva. "Ilustracija ne daje tekstu nikakvo novo značenje s kojim će tek tekst dobiti drugačije ili puno značenje. Dapače, pokuša li ilustracija dodati svoje značenje koje ide izvan okvira teksta, ono će biti prokazano i odbačeno kao netočno." (Batinić i Majhut, 2017) Postoji činjenica da postoji hijerarhija u važnosti podataka koje sadržava tekst i koje sadržava ilustracija. U ilustriranim knjigama tekst je uvijek važniji od ilustracije, čak i ako ilustracija prikazuje prizor u tekstu na malo preinačen način, mi odbacujemo ilustraciju i držimo se točnosti teksta. U slikovnicama su ilustracije jako važne, one su doslovni prikazi priče gdje tekst može, a i ne mora postojati. Namijenjene su djeci upravo zato što doslovno prikazuju radnju, estetski su zanimljive i razumljive neiskusnom čitaocu, djetetu te će dijete više pažnje obraćati ilustraciji i iščitavati radnju iz nje, nego iz teksta. "Trenutak koji opisuje ilustracija suma je svih do tog trenutka dobivenih informacija u pripovjednom tekstu." (Batinić i Majhut, 2017) Upravo to možemo vidjeti u ilustracijama u zbirci "Što sve", gdje ilustracija sama po sebi nema nikakvog smisla, ali, nakon što pročitamo pjesmu, možemo povezati ilustraciju s pročitanim, gdje vidimo da je ta ilustracija suma čitave pjesme, odnosno opis samog naslova, kao i radnje pjesme. Ilustracije se odnose na same glagole, odnosno na radnju koju izvode likovi u pjesmama, gdje su likovi zapravo postavljeni u drugi plan. Svaka ilustracija prikazuje radnju pojedine pjesme. Važno je pravilo ilustracije da nikada ne smije remetiti tijek priče. Mora biti stalno u okviru priče, u protivnom, tekst bi bez ilustracije imao jedno značenje, a sa nadodanom ilustracijom izmijenjeno značenje. Zato je od velike važnosti da ilustracija prati tekst kako bi se međusobno nadopunjavali i bolje dočaravali radnju. Osim toga, kako važnost dosljednosti ilustracije velika, kroz jednu slikovnicu, zbirku ili knjigu ilustracije moraju biti iste, odnosno ilustrator mora biti isti. "Ilustracija ne smije ni na koji način iskoračiti iz okvira (znači ne samo kronološkoga) postavljenim tekstom. Ona bi svojim ironičnim komentarom ili nekim važnim podatkom bitno određivala smisao teksta." (Batinić i Majhut, 2017). Autori rade razliku između ilustrirane knjige i slikovnice. S obzirom na njihove zaključke ova zbirka, "Što sve", mnogo je bliža ilustriranoj knjizi. Naime, ako promatramo ilustracije u slikovnici, one se

moraju nadovezivati jedna na drugu jer nam na taj način pričaju priču, dok s druge strane, ako promatramo ilustracije u knjizi, one su naizgled ne povezane i vrijede svaka za sebe, a tekst je taj koji ih spaja u priču. Ilustracije u zbirci "Što sve", iako bliže ilustriranoj knjizi (jer svaka pojedinačno nema korelaciju s drugom) ipak su priča za sebe. Zbirka pjesama nema tu poantu povezivanja priče, već u njoj jest svaka pjesma za sebe koja uza sebe vezuje svoju ilustraciju. "Ilustracija nam dakle proširuje predodžbu tako da u njoj nalazimo elemente koje ne možemo naći u okolnom i verbalnom pripovijedanju." (Batinić i Majhut, 2017). U Zbirci se događa obrnuto, tekst nam daje predodžbu o tome što je ilustrirano. U slikovnicama, dakle, ilustracije pripovijedaju priču i dodatno je proširuju uz tekst, a ilustrirane knjige dopunjuju čitateljevu predodžbu priče postavljajući okvir, ali i ostavljaju dosta na maštanje čitaocima. Zbirka o glagolima "Što sve" ušla je među najljepše tiskane knjige u Hrvatskoj 2018.godine. Ilustracije ove Zbirke podsjećaju na nekoliko različitih stilova. Time ne tvrdim da ujedno i pripadaju određenom stilu već subjektivno podsjećaju i imaju elemente određenih stilova. Jedan od njih je apstraktna umjetnost. Apstrakcija je smjer u likovnoj umjetnosti koji teži čistoći linije, boje, oblika i tematskoj neodređenosti. Ilustracije u Zbirci imaju čiste linije i oblike, i neodređeno prikazuju temu pojedine pjesme. Odnosno, izvan konteksta (bez teksta pjesme) teško bismo prepoznali što ilustracija govori. Zatim, podsjeća i na minimalizam. Minimalizam odlikuje geometrija, preciznost, nemiješanje boja, jednostavnost i čistoća oblika i boje. Ilustracije ove Zbirke su jednostavne, čiste, ne miješaju se boje, vide se crna i bijela (ne-boje), u pojedinim pjesmama su naglašeni i geometrijski oblici. Osim toga, može se reći i da slični monokromatici s obzirom da izgleda kao da se koristi crna boja na bijelom papiru, te kinestetička umjetnost. Kinestetička umjetnost je ona umjetnost gdje se želi prikazati pokret. U pojedinim ilustracijama pjesama izgleda kao da se slika kreće, npr. kišne kapi padaju s papira ili dim isparava iz papira.

Nekoliko primjera ilustracija iz same Zbirke:

Slika 1. Što sve buči

Slika 2. Što sve bučka

Slika 3. Što sve dimi

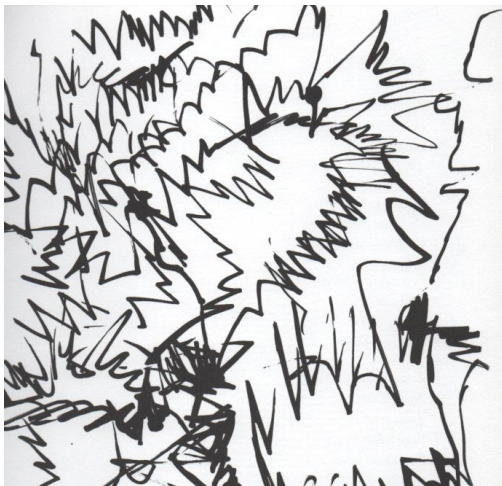
Slika 4. Što sve gmiže

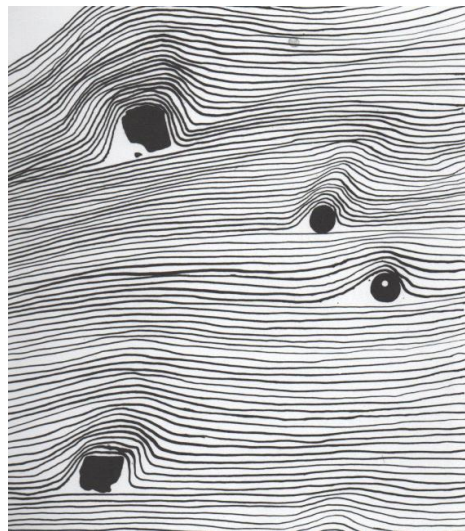
Slika 5. Što sve nestaje

Slika 6. Što sve raste

Slika 7. Što sve zvrnda

Slika 8. Što sve žulja

• ZAKLJUČAK

Hrvatska se dječja poezija razvijala stoljeće i pol kroz povijest, time prolazeći kroz mnoge faze u kojima su se isticali i danas značajni autori koji su mijenjali koncepte, predrasude i mišljenja o poeziji općenito, a tako, pa i posebice, o dječjoj poeziji. Dječja je poezija dugo vremena bila u sjeni "odrasle" poezije i smatrala se nevažnom, neozbiljnom literaturom. Međutim, zahvaljujući mnogim genijalnim autorima koji su pisali za djecu iz ljubavi i dara, rodila se dječja poezija koja danas ima veću važnost no ikada do sad. Danas znamo da je djeci iznimno važno još u najranijoj dobi čitati priče, slikovnice, bajke, poeziju i time razvijati njihov govor, vokabular, svijet mašte i poimanja svijeta. Nikolina Manojlović Vračar jedna je od tih autora koji su pridonijeli dječjoj književnosti shvaćajući njezinu važnost i važnost samog djeteta, pri tom unoseći ljubav, razumijevanje i humor koji će nadahnjivati generacije. Ona je žena koja je pridonijela mnogo u brojnim stvaralačkim područjima, raznolikim i mnogobrojnim radovima, ali i jedan veliki za dječju književnost u Hrvatskoj, književnosti koja se i dalje razvija. Zbirka pjesama i ilustracija "Što sve" zanimljiva je zbirka glagola, drugačija je poezija od većine koju smo do sad imali prilike susretati te svojom originalnošću, inovativnošću i kreativnošću, pridonosi bogatstvu Hrvatske dječje poezije.

Velika je važnost motivirati dijete na čitanje i razviti ljubav prema knjizi još od najranije dobi, razvijati vokabular, što je vidljivo iz prakse i iz teorije. Djeca kojoj se čita i čija je govorna okolina bogatija, imaju bogatiji vokabular, ljepše se izražavaju, ranije počinju čitati i lakše i bolje čitaju. Zato, zahvaljujući dječjim autorima, djeca danas imaju mogućnost živjeti u obogaćenijem okruženju koji u velikim razmjerima poboljšava i pogoduje te pomaže optimalnom dječjem razvoju djelujući iz različitih područja znanosti i aspekata koji gledaju na dijete, a među njima je i književnost. Ova Zbirka zanimljiva je za djecu različite dobi, za mlađe jer je zvučna, ritmična, sadrži mnogo nabranja i taj zvuk i melodičnost ih može zaintrigirati, i na njihovoj nesvjesnoj razini, pamte izraze, širi im se vokabular. Iskustveno i spoznajno još nisu spremni razumjeti pjesme. Dok, starija djeca to već mogu, imaju dovoljno iskustva i vokabulara da razumiju i predoče si pjesme, a uz to uživaju u zvučnosti i ritmičnosti u pjesmi. S druge strane, ilustracije nisu posve primjerene dobi. Veoma su zanimljive i privući će pažnju djeteta, no ne zadugo, apstraktne su, a opet konkretne, ali za djecu je to previše apstraktno i gube značenje djetetu.

Razgovorni je stil puno češći u suvremenoj književnosti i književnosti za djecu i mlade. Zbirka je pisana jezikom bliskim svakodnevnom govoru što je i zanimljivo s jedne strane jer je na taj način bliži djeci. Djeca i mladi vole kad im se na taj način približi tekst, odaje dojam

da uistinu jest pisan za njih, i da ga je pisao netko tko to iskreno želi i tko ih razumije, Međutim, naravno i književni govor je jako važan, i zato ne smijemo izuzimati pjesme i priče pisane standardnim književnim jezikom, važno je da ga djeca također usvoje. Zbirka pjesama mnoštvom pjesničkim slikama, stilskim figurama, rimom, ritmičnošću, bojama svakodnevnog života i iskustva koje nosi pravo je osvježenje, bliska je djeci i mladima i vrlo će vjerojatno zaživjeti u svijetu dječje književnosti.

• LITERATURA

Bagić, K. (2010). Jezični ludizam, u. *Vijenac, novine Matice hrvatske za književnost, umjetnost i znanost*, 426.

Balić-Šimrak, A., i Narančić Kovač, S. (2011). Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 17(66), 10-12.

Blagec, O. (2014). Otkrivanje spomenika Antunu Nemčiću 1899. i obilježavanje 100-te godišnjice Nemčićeva rođenja 1913. godine. *Civitas Crisiensis: radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Koprivničko-križevačke županije u Križevcima*, 1(1), 53-67.

Bronfenbrenner, U. (1992). *Ecological systems theory*. Jessica Kingsley Publishers.

Crnković, M., & Težak, D. (2002). *Povijest hrvatske dječje književnosti: od početaka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje.

Čudina-Obradović, M. (2014). *Psihologija čitanja: od motivacije do razumijevanja*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

Čužić, T. (2016). Funkcionalni stilovi u pravopisnome kontekstu (tekstu). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 42(2), 353-378.

Danojlić, M. (1976). *Naivna pesma: ogledi o dečjoj književnosti*. Nolit.

Katnić-Bakaršić, M. (2010). O diskursima, moći i globalizaciji. *Radovi Filozofskog fakulteta u Sarajevu*, XIV-XV, 245-255.

Majhut, B., & Batinić, Š. (2017). *Hrvatska slikovnica do 1945*. Hrvatski školski muzej

Manojlović Vračar, N. (2016). *Što sve*. Zagreb: Mala zvona.

Silić, J. (2006). Funkcionalni stilovi standardnoga jezika. *Zagreb: Disput*.

Težak, D. (2006). Vitez i Kušan—začetnici moderne hrvatske dječje književnosti. *METODIKA*, 7, 13.

Tončić, D. (2015). *Razgovorni stil hrvatskoga standardnog jezika u govoru i pismu* (Doktorska disertacija Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Puli).

Zalar, I. (2008). *Antologija Hrvatske dječje poezije*. Zagreb: Školska knjiga.

Zalar, I. (1991). *Pregled hrvatske dječje poezije*. Zagreb: Školska knjiga.

Zalar, D. (2002). *Poezija u zrcalu nastave*. Mozaik knjiga, Zagreb.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Ja, Paula Dunder, vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam samostalno napisala svoj zavšni rad pod naslovom „Zbirka pjesama i ilustracija „Što sve“ Nikoline Manojlović Vračar, koristeći se pritom navedenom literaturom.

POTPIS:

POTPIS MENTORA:
